

Észleléseink hitele

Januári számunkban "Mit tud egy kis távcső?" címmel cikk jelent meg Babcsán Gábor tollából. Sokan üdvözölték az írást: "végre valami a kis távcsövekről is!"; több tapasztalt észlelő azonban kételkedését fejezte ki a cikkben felhozott példák némelyikével kapcsolatban. Így pl. sokan kétségbe vonják azt, hogy egy 72/500-as távcsővel látható a Szaturnusz krepp gyűrűje, az Encke-rés vagy a Lófej-köd. Mások az M51 spirálszerkezetének 80/500-as refraktorral történt észlelésében kételkednek.

A fenti megfigyelések csak jóval nagyobb teljesítményű műszerrel végezhetőek el, ezért joggal ébresztenek kételyeket észlelőinkben. Fontos azonban megjegyeznünk, hogy a Meteorban megjelent cikkek nem esnek egybe szükségszerűen szerkesztőségünk véleményével, és minden bizonnyal a jövőben is közlünk olyan írásokat, melyek eltérő módon közelítik meg az amatőrcsillagászatot. A beküldött adatokért, leírásokért természetesen elsősorban az észlelőknek kell a felelősséget vállalniuk. Jelenleg is érkeznek olyan megfigyelések rovatvezetőinkhez, melyekről előbb-utóbb kideríthető, hogy nem sok közülük van a valósághoz. Szerencsére a legtöbb esetben jóhiszemű tévedés, hibás azonosítás a baj forrása. Mindig lesznek azonban "észlelőtítánok", akiknek az átlagnál élesebb a látásuk, vagy nagyobb a képzelőerejük. A kifogásolt észlelések egyébként nem a Meteorban jelentek meg első ízben.

Sajátos, hogy nálunk épp a mély-ég- és bolygóészlelési témában fordultak elő a legnagyobb számban ezekhez hasonló kétes értékű megfigyelések. Tudunk pl. a Stephan-féle galaxisötös észleléséről (15 cm-es távcsővel — ám később kiderült, hogy a műszer nem is létezett), egészen fantasztikus Jupiter-rajzokról, melyek ihletője valamelyik Voyager-szonda lehetett...

Persze a többi téma sem kivétel. Készültek már észlelések nem létező üstökösökről, érkeztek meteorészlelések olyan égtérületről, mely az adott időszakban nem is volt a horizont felett; egy ideig rebesgettek az ún. "fekete meteorok" titokzatos családjáról... "Észleltek" kis távcsövekkel felbonthatatlan kettőscsillagokat is. És a változócsillagok területe sem kivétel: a PVH archívumában vannak olyan Mira Ceti adatok, melyek áprilisban készültek. De volt olyan észlelő is, akinél ugyanaz a csillag konstans volt, míg mindenki más halványodást észlelt. Ezek a "legendás" észlelések többnyire kezdőktől származnak, vagy olyan időszakban keletkeztek, amikor sok kezdő amatőr "csodálkozott rá" az égre. Számuk szerencsére elenyésző, és egyáltalán nem jelentenek általános tendenciát.

Létük azonban mindnyájunk számára figyelmeztető: az amatőr észleléseket is lelkiismeretesen kell végezni, hiszen csak korrekt adatokkal érhető el, hogy a csillagászok komolyan vegyék munkánkat. De magunknak is tartozunk annyival, hogy ne adjunk ki kezünkben "selejtet" — függetlenül attól, hogy milyen indíttatásból pillantunk távcsőbe. Csekély számuk ellenére ezek a "félreészlelések" mégis sokáig és mélyen megmaradnak a köztudatban, ami ismét arra int, hogy a megfigyeléseket mindenkinek korrektül kell végeznie.

MIZSER ATTILA